

SISÄASIAINMINISTERIÖ 17.9.2012

2020/2012/2725

SISÄASIAINMINISTERIÖ
Poliisiosasto

18. 09. 2012

INRIKESMINISTERIET

Viite: Sisäasiainministeriön lausuntopyyntö 27.6.2012 SM 007:00/2012

**POLIISIHALLITUKSEN LAUSUNTO LUONNOKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI KOSKIEN
POLIISILAKIA TÄYDENTÄVÄÄ LAINSÄÄDÄNTÖÄ**

Sisäasiainministeriön poliisiosasto on pyytänyt Poliisihallitukselta lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi koskien poliisilakia täydentävää lainsäädäntöä. Luonnos liittyy sen kanssa yhdessä valmisteltuun esitutkintalakia ja pakkokeinolakia koskevaan hallituksen esityksen luonnokseen.

Vuoden 2014 alussa voimaantulevaa uutta poliisilakia ehdotetaan muutettavaksi. Lisäksi poliisilakiin liittyviin lakeihin ehdotetaan tehtäväksi lähinnä teknisluonteisia muutoksia. Myös suurin osa poliisilakiin tehtävistä muutoksista on teknisiä.

Poliisihallitus lausuu seuraavaa:

Poliisihallituksen näkemyksen mukaan valtioneuvostotasolla koordinoitua ja nyt esitettävät täydennykset ovat sinänsä tarpeellisia, mutta haluamme tuoda kuitenkin esille näkemyksiään tiettyihin lainsäädäntötäydennyksiin liittyen.

Poliisilain 5 luvun 8 § Televalvonta ja sen edellytykset

Käytäntö on osoittanut televalvonnan erittäin toimivaksi tiedonhankintakeinoksi useiden eri rikoslajien tiedusteluvaiheessa ennen esitutkintaa. Poliisihallitus haluaa edelleen painottaa näkemystään, ettei televalvonta loukkaa luottamuksellisen viestinnän suojaamaa ydinaluetta ja että televalvonta on lähes ainoa mahdollisuus estää ja torjua ja myös selvittää pykälässä mainittuja rikoksia.

Poliisilain 5 luvun 15 §: Peitelly tiedonhankinta ja sen edellytykset

Mainittuun pykälään esitetään lisättäväksi uusi 3 momentti, jonka mukaan peitelly tiedonhankinta ei olisi sallittua asunnossa edes asunnonhaltijan myötävaikutuksella. Momentin toisen virkkeen mukaan peitellyä tiedonhankintaa suorittava poliisimies saa käydä asunnossa vain, jos se tapahtuu asuntoa käyttävän aktiivisella myötävaikutuksella ja jos se on välttämätöntä peitellyn tiedonhankinnan paljastumisen estämiseksi. Perustelujen mukaan lisäys tarkoittaisi sitä, ettei asuntoon saa mennä eikä siellä saa oleskella tietojen hankkimiseksi paitsi asuntoon menemisen ollessa välttämätöntä.

Käytännössäkin asuntoon menemisen kynnys peitellyn tiedonhankinnan paljastumisen estämistarkoituksessa olisi siis korkea. Tilannekohtaisen arvon tähän liittyen tekee tiedonhankintatehtävää suorittava poliisimies. Käytännön operatiiviset tilanteet ovat usein nopeasti vaihtelevia ja hankalasti ennakoitavia ja asettavat isoja haasteita luontevan tilannearvioinnin tekemiselle. Tämä seikka yhdessä erittäin ahtaan soveltamisalarajauksen kanssa saattaa vaikuttaa merkittävästi peitellyä tiedonhankintaa suorittavan poliisimiehen uskottavuuteen tiedonhankinnan kohteen silmissä ja tätä kautta pahimmassa tapauksessa vaarantaa tiedonhankintatehtävää suorittavan poliisimiehen turvallisuuden.

Poliisilain 5 luvun 28 §: Peitetoiminta ja sen edellytykset

Vahvistetun ja 1.1.2014 voimaantulevan lainsäädännön myötä sekä poliisilaissa että pakkokeinolaissa säädettiin poliisille oikeus peitetoimintaan myös törkeän laittoman maahantulon järjestämisen osalta. Nyt hallituksen esitysluonnoksessa esitetään 1.1.2014 voimaan tulevan poliisilain 5 luvun 28 §:n 2 momenttia muutettavaksi siten, että törkeä laittoman maahantulon järjestäminen suljettaisiin pois peitetoiminnan piiristä.

Poliisihallitus toteaa näiltä osin, että törkeän laittoman maahantulon järjestämisen rangaistusmaksimi on 6 vuotta vankeutta ja laittoman maahantulon järjestämistä voidaan pitää ihmiskaupan kaltaisena tekona. Lähtökohtaisesti näissä rikoksissa hyväksikäytetään ihmisten turvattomuutta ja hädänalaista tilaa. Näkemyksemme mukaan poliisille jo kertaalleen säädettyä oikeutta peitetoimintaan ei tule sulkea pois ottaen erityisesti huomioon kyseisen rikoksen vakavuus ja törkeysaste.

Poliisilain 5 luvun 42 §: Tietolähteen ohjatusa käytöstä päättäminen

Tietolähteen ohjattu käyttäminen on operatiivista ja suunnitelmallista toimintaa ja nyt esitetty muutos enimmäisaikaan (6 kk) onkin näkemyksemme mukaan perusteltu.

Poliisilain 5 luvun 42 §:ään liittyvä ehdotus siitä, että tietolähteen ohjattua käyttämistä koskevaan päätökseen lisättäisiin *"toimenpiteen kohteena oleva henkilö, jos hän on päätöstä tehtäessä yksilöitävissä"*, sisältää mielemme turvallisuusriskin. Samasta asiakirjasta kävisivät ilmi sekä rekisteröidyn tietolähteen tunnistetiedot että toimenpiteen kohde. Koska asianosaisella / toimenpiteen kohteella on lakiin perustuen laajat mahdollisuudet saada salaisiin pakkokeinoihin liittyvät itseään koskevat asiakirjat ja merkinnät nähtäväkseen, lisää tämä Poliisihallituksen käsityksen mukaan tietolähteen paljastumisriskiä. Tämä vältettäisiin merkitsemällä tietolähteen tunnistetieto ainoastaan esimerkiksi operatiiviseen raporttiin.

Poliisilain 5 luvun 54 §: Ylimääräisen tiedon käyttäminen

Telekuuntelulla, televalvonnalla, tukiasematietojen hankkimisella ja teknisellä tarkkailulla saatua ylimääräistä tietoa saisi esityksen mukaan käyttää jatkossa lisäksi, jos rikoksesta säädetty ankaran rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta ja jos ylimääräisen tiedon käyttämisellä voidaan olettaa olevan erittäin tärkeä merkitys rikoksen selvittämiseksi. Poliisihallitus pitää esitettyä täydennystä periaatteessa hyvänä, mutta haluaa kuitenkin

tuoda esille lähinnä varkausrikosten asianomistajan oikeusturvan kannalta, että usein selvitettävään rikoskokonaisuuteen saattaa liittyä esimerkiksi varkauksia ja varastetun tavaran kätkemisrikoksia, joista säädetty ankarin rangaistus on enintään 1 vuosi ja 6 kuukautta vankeutta. Poliisihallituksen kannan mukaan mainittu rangaistusmaksimiraja on tärkeä nimenomaan kansalaisten kannalta merkityksellisten rikosten mukaan saamiseksi.

Poliisilain 5 luvun 58 §: Salaisen tiedonhankinnan käytöstä ilmoittaminen

Vuoden 2014 alusta voimaan tulevan poliisilain pakkokeinojen käytöstä ilmoittamista koskevia säännöksiä ehdotetaan täydennettäväksi koskien tilanteita, joissa pakkokeinon kohteena olleen epäillyn henkilöllisyys ei ole vielä selvillä ilmoittamista koskevan määräajan tai ilmoittamisen lykkäyksen päättyessä. Näissä tilanteissa pakkokeinosta olisi ilmoitettava kirjallisesti henkilölle ilman aiheetonta viivytystä hänen henkilöllisyytensä selvittyä.

Esitetty täydennys on sinänsä hyvä, mutta periaatteessa käytäntö saattaa olosuhteiden pakosta muodostua sellaiseksi, että poliisi tulee säännönmukaisesti hakemaan tuomioistuimelta lupaa jättää laissa mainittu ilmoitus tekemättä erityisesti peitetoiminnan, valeoston ja ohjatun tietolähdetoiminnan osalta, koska tiedonhankinnan kohteen intressissä pääsääntöisesti on pyrkä paljastamaan toimenpidettä suorittavan poliisimiehen tai tietolähteen henkilöllisyyden. Tämä puolestaan saattaa altistaa poliisimiehen ja/tai tietolähteen mahdollisille rikollisten kostotoimille. Lisäksi ilmoittamisvelvollisuudella saattaa olla vaikutusta kansainvälisiin yhteisoperaatioihin. Ilmoittamisvelvollisuuden lykkäämisen rajaaminen 2 vuoteen kerrallaan saattaa aiheuttaa ongelmia erityisesti eri maiden viranomaisten kansainvälisissä yhteisoperaatioissa. Tällaiset yhteisoperaatiot saattavat olla kestoiltaan hyvin pitkääikaisia ja pakkokeinon kohteelle ilmoittamisella saatettaisiin tehdä tyhjäksi pitkäaikaisen kansainvälisen yhteisoperaation rikostorjunnan tulokset. Poliisihallituksen näkemyksen mukaan ja Suomen viranomaisten kansainvälisen uskottavuuden säilyttämiseksi 3 momenttia tulisikin täydentää siten, että lykkääminen koskisi myös viranomaisten välisiä kansainvälisiä yhteisoperaatioita ja myös ilmoituksen tekemättä jättäminen koskisi tällaisia operaatioita. Jälkimmäisen osalta tuomioistuimen päätöksellään tekemän ilmoituksen tekemättä jättämisen tulisi käsityksemme mukaan koskea myös tapauksia, joissa pakkokeinotoimenpide ei ole myötävaikuttanut rikoksen selvittämiseen.

Poliisihallitus on pyytänyt lausunnot kaikilta poliisilaitoksilta. Lausunnon ovat antaneet Helsingin, Itä-Uusimaan, Päijät-Hämeen, Kainuun, Oulun, Keski-Uusimaan, Satakunnan, Pirkanmaan, Etelä-Savon, Pohjois-Karjalan, Keski-Pohjanmaan ja Pietarsaaren sekä Peräpohjolan poliisilaitokset. Mainittujen poliisilaitosten antamat lausunnot on otettu huomioon kootusti Poliisihallituksen lausunnossa.

Lopuksi

Poliisihallitus pitää kaikkia esitettyjä lainsäädännön täydennyksiä tarpeellisina ja haluaa painottaa vielä erityisesti ylimääräisen tiedon käytettävyyden merkitystä nimenomaan käytännön rikostorjunnan tuloksellisuuden kannalta.

Poliisiylijohtaja

Mikko Paatero

Poliisijohtaja

Robin Lardot